

Economie: op weg naar herstel

De afgelopen weken was er in de Tweede Kamer ruime belangstelling voor het economisch reilen en zeilen van ons land. De behandeling van de begroting van Economische Zaken gaf de VVD-fractie een geschikte gelegenheid te toetsen of het kabinet Lubbers/Van Aardenne met zijn economische beleid op het goede spoor zit.

Bij het eerste optreden van dit kabinet in november 1982 moest het constateren dat de economische positie van Nederland ronduit deplorabel was. Na anderhalf jaar vruchteloos formeren en her-formeren door CDA, PvdA en D'66 stonden alle economische signalen op rood. De werkloosheid was procentueel hoger dan in enig ander geïndustrialiseerd land. Oorzaken? Een verstarde arbeidsmarkt als gevolg van koppelingsmechanismen en nivellering, jarenlange maatschappelijke overconsumptie, een uitgeholde rendementspositie van de Nederlandse bedrijven en het recordhouderschap in zwaarte van de collectieve lasten.

Het nieuwe economische beleid van dit kabinet heeft de kern van de economische problematiek met grote voortvarendheid aangepakt. Door koppeling-op-afstand (een belangrijk programmapunt van de VVD) begint een doorbreking van de verstarung zichtbaar te worden. De overconsumptie wordt bestreden. Eén van de pijnlijkste maar noodzakelijke onderdelen van het kabinetsbeleid. Ondanks krapte van de overheidsmiddelen is 2 miljard gulden uitgetrokken voor rendementsherstel, waarbij nadrukkelijk ook aandacht is besteed aan de positie van het Midden- en Kleinbedrijf.

En tenslotte: De explosieve stijging van de collectieve lasten en het financieringstekort is tot staan gebracht. Op dit laatste punt is het van belang dat het kabinetsbeleid de pessimisten in het ongelijk stelt die hebben beweerd, dat de overheidsfinanciën volstrekt onbeheersbaar zouden zijn geworden.

Er is nog eens aandacht besteed aan de psychologische nevenverschijnselen van de conjuncturele cyclus. De jaren '50 en '60 waren jaren van vrijwel onafgebroken economische groei, die nog werd versterkt door het daarmee gepaard gaande **optimisme**. Dat optimisme veranderde in **zorgeloosheid** in de jaren '70, toen een neergang van de economie duidelijk zichtbaar werd, maar de overheid onverdrotten doorging met vergroting van de collectieve lasten en financieringstekort. **Pessimisme** overheerste het einde van de jaren '70 en het begin van de jaren '80. Dat pessimisme manifesteerde zich sterk in het gebrek aan bereidheid tot investeren. Nu treedt, heel voorzichtig, enig herstel op als gevolg van internationale ontwikkelingen en kabinetsbeleid. Enig hernieuwd optimisme kan worden waargenomen. Laten wij ervoor hoeden dat dit niet zal leiden tot een hernieuwde zorgeloosheid, die ons in het recente verleden zo zwaar is opgebroken.

(Voor nadere informatie: H. Jacobse, tel. 070-614911, tst. 2113.)

Begroting Defensie 1984 – Personeel

Defensie staat momenteel geweldig in de belangstelling, niet alleen om het belang van de materiële aanschaffingen, maar ook om de personele aspecten die nu eenmaal inherent zijn aan een bedrijf met 130.000 personeelsleden.

De krijgsmacht heeft een bijzondere taak en op de mensen die deze taak moeten vervullen worden zware wissels getrokken. Vooral in een periode van bezuinigingen, waarin ook nog de financiële gevolgen van de RSV problematiek verwerkt moeten worden.

Grootste basis van onrust en demotivatie is wel de onzekerheid van de militair omtrent het telkenmale ingrijpen binnen zijn rechtspositie zonder vooraf gegeven duidelijke definities van zijn positie als militair en van de bijzondere arbeidsvoorwaarden die hier zo nauw mee samenhangen. Wij keuren dit dan ook af.

De VVD ziet met grote waardering de bereidheid van de militair om keer op keer met groot improvisatietalent de zaak goed draaiende te houden, maar hoe lang kan de grote spanning tussen investering en exploitatie nog doorgaan?

Grote vraagtekens zijn gezet bij het functioneren van het Centraal Georganiseerd Overleg Militairen, de pakketvergelijking en de manier waarop de term Maatschappelijke aanvaarding wordt gehanteerd. Defensie is een maatschappelijke verantwoordelijkheid en niet alleen de verantwoordelijkheid van hen die daarin werkzaam zijn, vindt de VVD.

Daarnaast betreuren wij het dat in het verleden bewust gekozen is door de politieke leiding voor een minimaal naar buiten treden van de krijgsmacht (defilé's, ceremoniebeperkingen etc.). Defensie is uit het straatbeeld verdwenen. Ook dit heeft repercussies op het beroepspersoneel.

Duidelijk stemmen wij in met het liberale beleid van Staatssecretaris Hoekzema om de dienstplicht, het vrijstellingsbeleid en alles wat daarmee samenhangt meer te individualiseren.

Zorg hebben wij uitgesproken over de ontwikkeling van de positie van de KL Korporaal, de woningproblematiek en de uitstroom van gekwalificeerd personeel.

Bronbeek is ter discussie gesteld, omdat de uitspraak van de Raad van State een nieuwe toekomst heeft ingeluid.

Over de vrouw binnen de krijgsmacht is de VVD-fractie heel duidelijk geweest – een vrouwelijke admiraal moet tot de mogelijkheden behoren, of anders gezegd – ook een vrouw kan een maarschalkstaf in haar ransel hebben.

(Voor nadere informatie: mevr. S. van Heemskerck Pillis – Duvokot, tel. 070-614911, tst. 2383.)

Afschaffing Bijzondere Regionale Toeslag (BRT) en Ruimtelijke Ordening Toeslag (ROT) van de WIR

Het kabinet heeft voorgesteld de BRT en de ROT af te schaffen, teneinde in totaal 190 miljoen structureel te bezuinigen.

gen. Wat betreft de ROT had de VVD net als andere partijen geen probleem. De aangevoerde argumenten waren juist en de geboden compensatie werd als redelijk beoordeeld. In tegenstelling tot de ROT stuitte de afschaffing van de BRT ook bij de VVD op forse bezwaren. Het gaat hier n.l. niet om simpele vereenvoudiging van de WIR (Wet Investerings Rekening) maar om een niet geringe bezuinigingsmaatregel, waarbij het regionaal-economisch beleid gericht op de structureel zwakke gebieden in ons land direct in het geding is. Reeds tijdens de schriftelijke procedure was door de VVD medegedeeld, dat het voorstel met gemengde gevoelens was ontvangen.

Een bekende parlementaire formulering om aan te geven dat niet voetstoots accoord gegaan zal worden en dat er tenminste een heleboel water bij de wijn zal moeten. Dit was dan ook het uitgangspunt van VVD-woordvoerder Ad Nijhuis. Het kabinet had zijn voorstel voornamelijk gebaseerd op drie peilers:

1. Het standpunt van de Europese commissie, dat het Nederlandse, direct op bedrijven gerichte regionale steunniveau te hoog is.
2. De taakstelling in het regeerakkoord.
3. Ontevredenheid over het functioneren van de BRT en het streven naar vereenvoudiging van de WIR.

Tijdens het debat kwamen vooral de eerste twee genoemde punten naar voren. Politiek zijn deze ook het meest van belang. Allereerst het regeerakkoord. Hierin is opgenomen een lijst van bezuinigingsmogelijkheden, waarin o.a. de BRT is genoemd, als onderdeel van bezuinigingsmogelijkheden in de sfeer van de WIR. Daarbij staat een totaalbedrag van 250 miljoen structureel, doch de verschillende onderdelen zijn helaas niet qua bedrag uitgesplitst. Dit heeft onduidelijkheid en dus discussies veroorzaakt. Maar dat de BRT (en ROT) in regeerakkoord als bezuinigingsmogelijkheden zijn genoemd kan niet worden ontkend. Daarnaast staat echter ook dat het regionaal stimuleringsbeleid extra aandacht dient te krijgen. Om die reden heeft de VVD dan ook van meet af aan duidelijk gemaakt dat, indien het afschaffen van de BRT onder druk van 'Brussel' onvermijdbaar zou blijken te zijn, er een behoorlijke compensatie zou moeten komen. Eind vorig jaar kondigde het kabinet een compensatie aan van 50 miljoen per jaar voor het Noorden des lands en Zuid-Limburg te besteden in het kader van het voorwaarden-scheppend beleid (infrastructuur, bedrijfsterreinen e.d.). In het debat heeft de VVD daarvan gezegd, dat die 50 miljoen veel te mager is. Bovendien heeft onze woordvoerder er met een motie op aangedrongen, dat extra compensatie geboden moest worden in de sfeer van het Midden- en Kleinbedrijf.

Aan het punt compensatie en de aanwending daarvan is de Kamer echter niet meer toegekomen, omdat het eerstgenoemde argument van het kabinet, het standpunt van de Europese commissie het hoofdpunt van de discussie werd. Namelijk de vraag hoe hard is dat standpunt en staat ook thans nog het 'Brusselse mes' op de Nederlandse rug. Daarover was onduidelijkheid ook naar aanleiding van hetgeen tijdens de hoorzitting door de Bestuurscommissie Noorden des lands naar voren was gebracht. Kortom, dat werd reden voor de VVD en het CDA om de minister in een motie te vragen terug te gaan naar de Europese Commissie teneinde volstreekte duidelijkheid over het Brusselse standpunt te verkrijgen. Indien dan blijkt dat afschaffing van de BRT onvermijdelijk is, zal het debat in de kamer verder gaan en zal dan vooral gesproken moeten worden over de compensatie. Zoals gezegd zal die compensatie hoger moeten zijn dan de reeds genoemde 50 miljoen per jaar. Tijdens het debat in het eerste termijn deed zich overigens rond deze compensatie een bijzonder politiek feit voor. Het bleek namelijk dat het

provinciaal bestuur van Limburg over de besteding van de compensatie reeds zaken had gedaan op het Catshuis. Dit was daarom zo bijzonder omdat de CDA-woordvoerder Van der Linden - zelf Limburger - in alle toonaarden, zowel binnen als buiten het parlement had beloofd dat de BRT gehandhaafd diende te worden. Zijn eigen regio dacht er kennelijk anders over.

De VVD heeft terecht langs twee lijnen geopereerd: a. duidelijkheid over het standpunt van Brussel en b. een behoorlijke compensatie. Verwachtingen wekken die mischien niet waargemaakt kunnen worden is niet onze stijl.

Over het verdere verloop wordt u nog geïnformeerd.

(Voor nadere informatie: mr. G.B. Nijhuis, tel. 070-614911, tst. 2548.)

Drie beslissingen inzake Waddengebied

In een uitgebreide Commissie Vergadering op 20 februari heeft de Kamer drie regeringsbeslissingen inzake de Wadden besproken.

Gaswinning

Allereerst de concessieverlening aan Petroland voor een gaswinning op de Zuidwal. Het gaat hier om één boorplatform nadat gedurende anderhalf jaar een boorput is gemaakt.

Uiteraard op de eerste boorfase na zal de hinder van deze activiteit, ook ten aanzien van rust en stilte zeer gering zijn. Ook de schade van een eventueel ongeluk zou zeer beperkt zijn. Het gaat hier om gas, niet om olie.

De VVD-fractie ging met deze concessieverlening accoord. Tweeëntwintig miljard kubieke meter is immers een belangrijke hoeveelheid winbaar gas, die nu in combinatie met het Slochterenveld benut zal worden en honderd arbeidsplaatsen mogen ook niet worden vergeten.

De Regering heeft het voornemen alle verdere onderzoeksbooractiviteiten te verbieden, al moet daartoe overleg worden geopend met enkele ondernemingen, die reeds vroeger een concessie kregen.

Lauwersoog

Het tweede onderwerp was de noodzakelijke uitbreiding van de vissershaven te Lauwersoog. Hiermee stemde de VVD-fractie van harte in, omdat daardoor van overheidswege betere kansen worden geboden aan een zich ontwikkelend visserijbedrijfsleven.

Indijking

Het indijken van een deel van de zomerpolder bij Ferwerd in Noord-Friesland, was het derde onderwerp. Het gaat hier om reeds vrij hoog liggend buitendijks land, dat al vele jaren voor de veehouderij in gebruik is.

Eind jaren zeventig vroeg het Friese provinciebestuur om indijking van ± 3800 ha (plan D). De toenmalige regering wilde de oude dijk op Deltahoogte brengen, ter voorziening in het veiligheidsvereiste. In 1979 dienden de heren Faber en Waalkens (CDA en VVD) hierover een motie in, waarin dit plan (plan A) van de regering niet mocht worden uitgevoerd en er nieuw overleg met Friesland moest plaatsvinden.

In 1982 kwam het provinciebestuur met een aanvraag voor een dijk ongeveer midden tussen de bestaande dijk en die van plan D. Daarbij ging het om nog slechts ± 1460 ha, plan C.

In juli berichtte de regering aan de Kamer, dat zij de

concessie voor een plan C (midden) dijk niet zou verlenen. Wel zou worden toegestaan, dat boeren-eigenaren een in het buitengebied liggend zomerdijkje zouden ophogen. Ruim 800 ha mocht dus permanent voor akkerbouw worden gebruikt en zou niet onder de natuurbeschermingswet worden gebracht. De overheid zelf zou dan de oude zeedijk op Deltahoogte brengen. Dit besluit gaf grote consternatie bij de Friezen, maar ook bij de VVD-fractie in de Tweede Kamer. Sinds de motie Faber-Waalkens, was de fractie achter plan C gaan staan. De CDA-Tweede Kamer-fractie deed dat niet en sprak zich, zoals gewoonlijk, niet uit. Dit gemis aan éénstemmigheid bij de regeringsfracties, gaf de regering de gelegenheid om plan C te verlaten!

Op een hoorzitting in Leeuwarden op 2 februari jl. kwam het Friese provinciale bestuur met een goed voorbereide suggestie tot nader overleg met het kabinet om tot een definitieve oplossing te komen. Commissaris H. Wiegel had duidelijk de regie. Twee punten zouden blijken een belangrijke rol te spelen bij in de nu wel aanwezige bereidheid van het Kabinet om tot een oplossing te komen, die ook voor de Friezen aanvaardbaar was.

1e. Het eerder genoemde vrijgeven van ± 800 ha buitendijks voor de akkerbouw (daar lag de sleutel tot het compromis).

2e. Toenemende druk van Friese CDA-leden op hun bewindslieden en op de Kamerfractie.

De VVD-fractie had al besloten, dat als er geen overeenstemming zou komen tussen Friesland en het kabinet, woordvoerder Waalkens een motie zou indienen voor plan C.

Zonder CDA steun zou die motie wel verworpen worden, maar dan zou het voor iedereen wel duidelijk zijn, bij wie de verantwoordelijkheid ligt.

Uiteindelijk kwam er tussen kabinet en Friesland provinciebestuur toch overeenstemming. Een nieuwe indijking van 1000 ha.

Volgens de VVD is dat eigenlijk nog wel te weinig, maar beter dan niets.

(Voor nadere informatie: H.P.H. Waalkens, tel. 070-614911, tst. 2349.)

Winkelsluitingswet

Bij de invoering in 1978 was al gebleken, dat de Winkelsluitingswet ongewenste gevolgen had voor bijzondere activiteiten zoals pasar malams, braderieën enz. Daarom is nu de mogelijkheid gekomen van een uitbreiding van het aantal 'zakelijke uren'. Een uitbreiding met twee zon- of feestdagen, de datum te bepalen door de Gemeenteraad.

De PvdA kwam met een amendement om de gemeenteraad de mogelijkheid te geven voor elke 50.000 inwoners boven de 100.000 één extra zondag te geven.

Tegenover verdere uitbreiding staat de VVD wel sympathiek, maar dit amendement konden wij niet steunen. Het criterium is nogal willekeurig. Bovendien bevoordeelt het ondernemers in grote gemeenten boven die in kleine enz.

De VVD vindt, dat deze problematiek moet worden meegenomen in een algehele herziening van de wet.

Op dit moment is er een knelpuntennotitie voor commentaar verzonden aan de organisaties die met deze wet te maken hebben.

De VVD heeft bepleit, dat er mogelijkheden komen voor grote toeristische markten, zoals nu in Beverwijk. De Gemeenteraden moeten veel meer een bewuste afweging gaan maken over de vraag of ruimere openstelling van

winkels eventueel mogelijk is.

Je kunt de winkelsluitingswet vanuit diverse gezichtspunten benaderen.

De ondernemer in duurzame verbruiksartikelen zal anders oordelen dan de winkelier in levensmiddelen en in die groep denkt bijvoorbeeld de speciaal-slager er weer anders over. Die moet immers nog een paar uur z'n winkel weer schoon maken na sluiting.

Ook onder consumenten wordt verschillend gedacht.

De VVD heeft in het algemeen de mening, dat ondernemers zelf het beste in staat zijn te bepalen, hoe zij hun openingstijden regelen.

Daarom is het de moeite waard de doelstellingen van deze wet nog eens goed onder de loep te nemen.

(Voor nadere informatie: A.A.M.E. van Erp, tel. 070-614911, tst. 2535.)

Wet Vervoersvoorwaarden Openbaar Vervoer

Dit wetsvoorstel is als wet een kort leven beschoren, nl. tot de Wet Personenvervoer in werking treedt (begin 1986).

Het is urgent de vaststelling van de tarieven van stads- en streekvervoer op centraal niveau wettelijk vast te leggen. Dit omdat de gemeenteraden van gemeenten met stadsvervoer nog formeel moeten beslissen over tariefsverhogingen, waarover op centraal niveau al beslist is.

De overige vervoersvoorwaarden (= rechten en plichten van vervoerder en reiziger ten opzichte van elkaar) hadden o.i. nog wel kunnen wachten tot de inwerkingtreding van de Wet Personenvervoer.

Met de wet wordt over het algemeen de bestaande situatie vastgelegd. Tot zover dan ook weinig problemen. Anders is dat echter met betrekking tot het zogenaamde 'niet geïntegreerde' vervoer van de N.S., dat wil zeggen dat vervoer dat uitsluitend door de N.S. uitgevoerd wordt en waarvoor de zgn. strippenkaart niet geldt.

De minister wil ook hiervan de tarieven en modellen (= kaartsoorten) vaststellen in plaats van alleen goedkeuren zoals tot nu toe gebeurt.

De VVD-fractie heeft samen met anderen een amendement ingediend om dit tegen te houden, omdat wij de verantwoordelijkheid bij de NS willen laten liggen. De minister blijft in onze ogen alleen verantwoordelijk voor het generaal tariefniveau (met andere woorden hoe hoog het totale verhogings- c.q. verlagingspercentage mag zijn) en de NS vult dan zelf maar in hoe zij dat wenst te verdelen. Kortom: uniformering van vervoersvoorwaarden is een goede zaak maar op het laatstgenoemde punt is het wetsvoorstel te centralistisch.

(Voor nadere informatie: mevr. A. Jorritsma-Lebbink, tel. 070-614911, tst. 2492.)

Eerste Kamer Begroting 1984 – VROM

Bij de behandeling van de begroting VROM zijn ten aanzien van Volkshuisvesting de navolgende onderwerpen aan de orde gesteld:

- budgettaire aangelegenheden;
- meerjaren-bouwprogramma;
- eigen woningbezit;

- dereguleren en decentralisatie;
- huurharmonisatie.

Budgettaire aangelegenheden

Voor wat betreft algemene en budgettaire aangelegenheden constateerde de VVD-fractie dat vanaf 1978 de uitgaven Volkshuisvesting eenzelfde ontwikkeling kenden als de rijksbegroting. Bij vergelijking met de periode vóór 1978 valt op dat er een verschuiving van besteding van middelen heeft plaatsgevonden van investeringen in woningen naar subsidiëren van het wonen, vooral door de invoering van de individuele huursubsidie.

Wij hebben gewezen op het kunstmatige en gewrongen karakter en het onvoldoende werken van het marktmechanisme in het volkshuisvestingsbeleid. Er is een veelheid van regelingen nodig om huren op een kunstmatig (laag) peil te houden, waar dan weer regelingen in de koopsfeer het gevolg van zijn. Voor ongeveer de helft van alle huurwoningen is de huur minstens zo'n 20% te laag om de kapitaal- en exploitatiekosten te kunnen dekken. Onze fractie heeft de indruk dat met het aanpassen van regelingen zoals nu geschiedt, slechts graduele veranderingen tot stand komen en geen fundamentele.

Meerjaren-bouwprogrammering

Een belangwekkend stuk in de begroting is het rapport meerjarenbouwprogrammering, waarin het woningbouwprogramma wordt gerelateerd aan het budgettair kader, de woningbehoefte en de instandhouding van de bouwcapaciteit.

De fractie heeft met instemming kennis genomen van deze aanpak. We hebben rekening te houden met de demografische voorspellingen en nog los van de economische recessie hebben die een eigen, autonoom beperkend effect op de mogelijke bouwproductie.

Tot het jaar 2000 zou nog ongeveer een miljoen woningen moeten worden toegevoegd aan de bestaande voorraad van 5 miljoen woningen. Dat betekent dat een productie van 100.000 woningen per jaar te hoog is als gemiddelde en dat wij naar een gemiddeld niveau van 70.000 woningen moeten, gekoppeld aan een geleidelijke accentverschuiving naar onderhoud en stadsvernieuwing, beheer dus van het bestaande. Het bouwen van 103.000 woningen voor 1984 betekent dat er ook jaren zullen moeten volgen dat er minder wordt gebouwd dan 70.000 woningen. De bewindslieden bleven daar vaag over.

Dereguleren - decentraliseren

Het beleid dat wordt gepresenteerd op het terrein van dereguleren en decentraliseren wekt bij de VVD-fractie de indruk dat er een te directe relatie wordt gelegd tussen beide beleidsdoelstellingen.

Decentralisatie betekent uiteraard minder regelgeving op rijksniveau maar de burger kan natuurlijk wel van de regen in de drup komen als de lagere overheden eigen regels op deze terreinen gaan ontwikkelen die wellicht knellender zijn dan die vanwege het Rijk. De bewindslieden zullen aandacht aan vraagstukken van deze aard besteden.

Eigen woningbezit

Uiteraard kreeg het eigen woningbezit de aandacht. Nu zijn de ontwikkelingen op de koopwoningmarkt afhankelijk van een aantal factoren die ook weer in een interactie staan. Te noemen zijn de hoogte van de rentestand, de hoogte van de koopprijs, van het inkomen en het inschatten van de mogelijkheid om ook in de toekomst aan de verplichtingen te kunnen voldoen gegeven de individuele en algemene inkomensontwikkeling. De bewindslieden hebben ter-

zake maar beperkte mogelijkheden van beïnvloeding, doch wij hebben hen wel herinnerd aan het regeerakkoord, waarin gesproken wordt van stimulering van koopmogelijkheden voor huurders, zo nodig langs wettelijke weg. Het enige beleid dat terzake geconcretiseerd is, is het laten vervallen van de verplichting om een beleidsnota te laten goedkeuren door het Rijk. Dat is op zich goed maar er gaat bepaald geen stimulering van uit voor gemeenten en woningbouwcorporaties, die onwillig zijn.

Kortom, de invulling van dit gedeelte van het regeerakkoord is veel te mager: een onderwerp waar we zeker nog op zullen moeten terugkomen.

Huurharmonisatie

Onze fractie heeft tenslotte de zorg uitgesproken voor het afzien van de verplichte huurharmonisatie ineens in niet-stadsvernieuwinggebieden. Niet alleen blijven te rechtvaardigen lage huren langer voortduren, en dat geldt met name voor de goede vooroorlogse woningen, maar ook het kunstmatige karakter in het beleid.

(Voor nadere informatie: J.A. van Graafeiland, tel. 073-125454.)

Beleidsdebat milieubeheer in eerste kamer

Op 7 februari en 21 februari '84 vond in de Eerste Kamer het jaarlijkse debat over Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer plaats. De VVD-fractie nam daarbij met waardering kennis van de Memorie van Toelichting, en de indicatieve beleidsschetsen met betrekking tot luchtverontreiniging, bodemverontreiniging en geluid.

In de bijdrage van de fractie tot het debat richtte de fractie de aandacht vooral op twee aspecten. De fractie bracht nogmaals naar voren hoe noodzakelijk het is om tot een internationaal gecoördineerde aanpak te komen. Deze noodzaak wordt mondiaal erkend, al laat de feitelijke situatie veel te wensen over; met name is de voortgang in de EG bedroevend langzaam; als voorbeeld kan genoemd worden dat er 10 jaar verlopen is tussen het moment waarop voor het eerst de noodzaak van een zwaveldioxyde-norm werd onderkend en het moment waarop deze van kracht werd. Nog een voorbeeld: in 10 jaar werden voor slechts 2 stoffen van de 129 zogenaamde zwarte lijst stoffen normen vastgesteld. Het is echter evident, dat dit ontbreken van zulk een internationaal milieubeleid de noodzaak van een nationaal milieubeleid wel met zich brengt, maar terzelfdertijd de mogelijkheid daartoe belemmert, indien argumenten van concurrentievervalsing predominant worden geacht. Dit dwingt dan weer tot een bezinning op de betekenis van de eigen verantwoordelijkheid ten aanzien van de grote internationale milieuvraagstukken. Een typisch voorbeeld hierbij is de problematiek van de zure regen.

Deze laatste problematiek toont overigens duidelijk aan dat milieubeleid geen luxe is. De schade toegebracht aan landbouw, aan gebouwen (monumenten), aan recreatie belooft vele miljarden per jaar. Het gaat dan ook niet alleen om het in stand houden van bossen, of om het schoonhouden van oceanen en rivieren uit ecologische overwegingen, maar het gaat ook om de maatschappelijke betekenis, om het nut voor recreatie, voor de landbouw, de visserij. Natuur en milieu in deze zin zijn schaarse goederen en daarvoor moet betaald worden. Dit betekent prioriteitsstelling zowel binnen het milieubeleid als binnen het totale overheidsbeleid.

(Voor nadere informatie: dr. L. Ginjaar, tel. 030-394044.)